

GEÇMİŞTEN TÜRKİYE'DE GELECEĞE

METEOROLOJİ'NİN TARİHİ

(6.Bölüm)

DERLEYEN
A. TOLGA
TAŞTEKİN*

2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE METEOROLOJİ

b. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün Kuruluşu

(2) Komisyonların, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Kurulması Hakkındaki Tasarı İçin Görüşleri

İsmet İnönü Hükümeti'nin DMİ Genel Direktörlüğü kurulması konusundaki kanun tasarısı konusunda TBMM Tarım Komisyonu, 28 Aralık 1936 tarih ve 8 sayılı kararıyla görüşlerini TBMM'ne sunmuştur.

Tarım komisyonu, İzmir milletvekili Mustafa Rahmi Köken başkanlığında 11 Kasım 1936 günü yaptığı ve Meteoroloji Mühendisi Müdürünün (Meteoroloji Uzman Müdürü Prof. Ahmet Tefik Göymen) de bulunduğu toplantıda kanun tasarısını görüşmüştür. Yapılan toplantıda Millî Savunma, Tarım ve Bayındırlık Bakanlıklarına bağlı olarak çalışan meteoroloji istasyonlarının birleştirilmesi uygun görülmüş ve "DMİ Genel Direktörlüğü" yerine "DMİ Umum Müdürlüğü" ismi kabul edilmiştir.

Millî Savunma Komisyonu ise, 5 Ocak 1937 tarihinde Diyarbakır milletvekili emekli general Kâzım Sevüktekin başkanlığında yaptığı toplantıda; "Meteoroloji Umum Müdürlüğü" tabiri yerine; hükümetin teklifindeki "Meteoroloji Genel Direktörlüğü" tabirinin; dil inkılabımıza daha uygun olduğu kabul edilmiş; ayrıca kanun tasarısındaki "tayyare" tabirleri yerine, havadan ağır ve havadan hafif malzemeye şamil olmak üzere hava gemisi tabirinin konması, radyonun gelişmesi göz önünde tutularak 6.maddedeki telgraf kelimesinin çıkarılması, askerî rasat teşkilâtında halen görev yapan muvazzaf subayların haklarının, Meteoroloji Direktörlüğü kurulunca müktesep hak olması, kabul edilmiştir.

Bayındırlık Komisyonu ise, 8 Ocak 1937 tarihinde Erzincan milletvekili Aziz Samih İlder başkanlığında toplanmıştır. Bu komisyonda yapılan tartışmalarda uzman yetiştirilmesine önem verilmesi üzerinde durulmuştur.

1 Şubat 1937 tarihinde Isparta milletvekili Mükerrrem Ünsal başkanlığında toplanan Bütçe Komisyonu, parasal konular üzerinde durmuştur. Meteorolojik çalışmalara 1936 yılında bütçeden 212.135 Lira ayrılırken, kanunun kabulü ile bu masrafın 500.000 Lirayı bulacağı belirtilmiştir. Ancak meteorolojik çalışmaların sağlıklı ve bilimsel yollarla yapılması için bu tahsisatın bütçeden ayrılacağı kabul edilmiştir.

Komisyonların "Türkiye Cumhuriyeti Devlet Meteoroloji İşleri Genel Direktörlüğü Teşkilâtına ve Vazifelerine Dair Kanun Projesi" hakkındaki görüşleri ve değişiklik teklifleri ile hükümetin tasarısı 10 Şubat 1937 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülmüştür.

*Meteoroloji Mühendisi, Zirai Meteoroloji ve İklim Rasatları Dairesi Başkanlığı

GEÇMİŞTEN GELECEĞE

(3) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Görüşmeler

Hükümetin sunduğu kanun tasarısı 45 maddeden oluşmaktaydı. Tarım Komisyonu, bazı maddeleri çıkararak ya da birleştirerek 30 maddeye düşürmüştü, Millî Savunma Komisyonu ve Bayındırlık Komisyonu'nun sunduğu teklifler de 30 maddelik iken, Bütçe Komisyonu'nun teklifi ise 27 madde olarak kaldı.

10 Şubat 1937 tarihinde, kanun tasarısı görüşülmeye başlanmış, Genel Kurulda kanun tasarısı maddeleri tek tek okunarak oylamaya sunulmuştur. 15. maddede yer alan DMİ Genel Müdürü'nün "Türk olması ve yüksek tahsil görmüş bulunması, meteoroloji istasyonlarından mürekkep teşkilât içinde muvaffakiyetle çalışmış ve bu yolla eser meydana getirmiş bulunması şarttır" ibaresi tartışmalara neden olmuştur. Bu konuda ilk sözü alan Tekirdağ milletvekili Rahmi Apak, söz konusu maddenin "terziye elbise ismarlamak" olduğunu belirterek bir değişiklik teklifi sunmuştur. Apak, değişiklik teklifinde "eser meydana getirmiş bulunması" kaydının 15. maddeden çıkarılmasını istemiştir. Manisa milletvekili Yaşar Öney "diğer vasıflar, ancak bu eser meydana geldikten sonra tamamlanmış olacaktır. Asıl vasıfları ancak bu eser tamamlayabilir" diyerek maddenin lehinde konuşmuştur. Trabzon milletvekili Raif Karadeniz ise, maddede yer alan "Türk olmak" kaydına gerek olmadığını zira "Memurîn Kanunu, sureti umumiyede, memur olmak için Türk olmak esasını prensip olarak kabul etmiştir. Başka yerlerde Türk olmayan memurlar kullanılıyor da burada neden kullanılmasın" diye sormuştur. Tekrar söz alan Yaşar Öney, Raif Karadeniz'e cevaben "daha evvel meteorolojinin başında bir yabancı bulunduğunu, o gittikten sonra bir Türk'ün görevi devraldığını ve çok başarılı olduğunu" söylemiştir. Rahmi Apak ise "bu maddede yer alan vasıflara haiz kişinin göreve gelmesinin doğru olduğunu ancak bunun idarecilerin kafasında kalması gerektiğini, kanunda yer almamasının doğru olacağını" ilâve etmiştir. Aydın milletvekili Tahsin San ise, "Genel Müdürlük makamına mutlaka bir Türk'ün atanmasını, zira yabancı uzmanlardan canımızın çok yandığını ; gerek bilgi, gerek eğitim yönünden çok yüksek vasıflara sahip Türk uzmanların yabancıların yanına çırak verilmesinin onur kırıcı olduğu, bundan sonraki tüm kanunlarda bu kaydın mutlaka yer alması gerektiği" üzerinde durmuştur.

Emekli general ve Erzurum milletvekili Zeki Soydemir, yine emekli general ve Giresun milletvekili İhsan Sökmen ile Denizli milletvekili Yusuf Başkaya da Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilgilendiren bu kurumun başında bir Türk'ün bulunmasının gerekli olduğunu savunmuştur.

Gaziantep milletvekili Remzi Güres ise; "İleride buna benzer bir idarenin müdürü hakkında görüşüldü mü veyahut bir kanunî hüküm çıkarıldı mı, onda da eser arayacağız...İdari vasıf müdürde birinci derece aranır. Bu vasfı aradığımız zaman bu zatın kendisinde birinci olarak müdürlük vasfını bulduğumuz bir zatın bir eserini bulamadığımız takdirde onu bırakacağız; eseri olan fakat idari bakımdan ikinci ve üçüncü gelen bir zatı, bu kanun mucibince buraya getirmek mecburiyetinde kalacağız. Bu ciheti hükümete bırakalım, kendisi düşünsün. Arkadaşımın teklifi yerindedir" diyecektir.

Rahmi Apak'ın değişiklik önergesi tekrar okunmuş ancak reddedilmiştir. Diğer maddeler de tek tek okunarak oylanmış ve 27 madde ve 10 geçici maddeden oluşan Devlet Meteoroloji İşleri Umum Müdürlüğü Kuruluş Kanunu 10 Şubat 1937 tarih ve 3127 sayı ile kabul edilmiştir. Oylama yapıldığı tarihte TBMM'nin 399 üyesi olması gerekirken, oylamada 146 milletvekili bulunmamıştır. Bu tarihte 3 milletvekilliği boş bulunmakta idi. Oylamaya katılan 250 milletvekilinin 250'si de kabul oyu kullanmıştır.

3127 sayılı kanun, kabul edildikten sonra TBMM Başkanlığı tarafından 11 Şubat 1937 tarih ve 1/649/2077 sayılı tezkeresi ile onaylanması için Cumhurbaşkanlık Makamına gönderilmiştir. Ulu Önder Gazi Mustafa Kemâl Atatürk DMİ Umum Müdürlüğü Kuruluş Kanunu'nu 19 Şubat 1937 tarihinde imzalamış ve yayınlanmak üzere Neşriyat Müdürlüğü'ne göndermiştir. Böylece Atatürk'ün hedef gösterdiği yolda, yani çağdaş bilim ve tekniğin ışığında ülkemizin ve dünyanın saygın kuruluşları arasında yerini alacak olan bugünkü Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

(Devamı 8. sayıda)

